

РИНОК МУНІЦИПАЛЬНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ: ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА

©2020 БЕНЧ Л. Я., САМЧУК А. А., ДАВИДЮК А. С.

УДК 336.27
JEL: H72; H74; G12

Бенч Л. Я., Самчук А. А., Давидюк А. С. Ринок муніципальних облігацій в Україні: практика та проблематика

У статті наведено аналіз проблематики незабезпеченості місцевих бюджетів України фінансовими ресурсами, що потребує вдосконалення системи мобілізації дохідної бази місцевих бюджетів. Розкрито проблематику залежності місцевих бюджетів України від центрального бюджету, а також зосереджено увагу на несамостійності місцевих органів влади, що призводить до низького рівня соціально-економічного розвитку регіонів. Проаналізовано українські реалії розповсюдження облігацій місцевих позик. Діагностовано причини повільного розвитку муніципальних облігацій в Україні. Проведено порівняння обсягу муніципальних облігацій у розвинених країнах та в Україні, а також виділено основні причини такої ситуації. Надано пропозиції щодо стимулювання розвитку ринку облігацій місцевих позик. Звернено увагу на низьку активність органів місцевого самоврядування на ринку облігацій, яка призводить до значних втрат. Розкрито питання необхідності зміцнення фінансового забезпечення регіонів, що вимагає від місцевих органів влади посилення ініціативності в пошуку альтернативних ресурсів розвитку, а також збільшення рівня зацікавленості міських рад і потенційних інвесторів у муніципальних цінних паперах за рахунок підвищення їх вигідності, дохідності та рівня ліквідності. Обґрунтовано стратегічні напрями реформування цього ринку та сформувано низку рекомендацій щодо їх досягнення. Зроблено висновки, що в Україні ринок муніципальних запозичень містить як значні потенційні можливості, так і низьку викликів, які пов'язані із загальним економічним станом держави та рівнем розвитку фінансового ринку, довіри потенційних інвесторів та кредиторів до ринку цінних паперів.

Ключові слова: муніципальні облігації, місцевий бюджет, запозичення, внутрішній кредит, зовнішній кредит, позика, ринок цінних паперів, місцевий бюджет.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-323-328>

Рис.: 2. Бібл.: 9.

Бенч Лілія Ярославівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: benchliliya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4215-7925>

Самчук Анна Андріївна – студентка, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: ania13052000@gmail.com

Давидюк Аліна Сергіївна – студентка, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: almadavydiuk@gmail.com

УДК 336.27
JEL: H72; H74; G12

Бенч Л. Я., Самчук А. А., Давидюк А. С. Рынок муниципальных облигаций в Украине: практика и проблематика

В статье представлен анализ проблематики необеспеченности местных бюджетов Украины финансовыми ресурсами, что вызывает необходимость совершенствования системы мобилизации доходной базы местных бюджетов. Раскрыта проблематика зависимости местных бюджетов Украины от центрального бюджета, а также внимание сосредоточено на несамостоятельности местных органов власти, что приводит к низкому уровню социально-экономического развития регионов. Проанализированы украинские реалии распространения облигаций местных займов. Диагностированы причины медленного развития муниципальных облигаций в Украине. Проведено сравнение объема муниципальных облигаций в развитых странах и в Украине, а также выделены основные причины такой ситуации. Даны предложения по стимулированию развития рынка облигаций местных займов. Обращено внимание на низкую активность органов местного самоуправления на рынке облигаций, которая приводит к значительным потерям. Раскрыты вопросы необходимости укрепления финансового обеспечения регионов, что требует от местных органов власти усиления инициативности в поиске альтернативных ресурсов развития, а также увеличения уровня заинтересованности городских советов и потенциальных инвесторов в муниципальных ценных бумагах за счет повышения их выгодности, доходности и уровня ликвидности. Обоснованы стратегические направления реформирования этого рынка и сформирован ряд рекомендаций по их достижению. Сделаны выводы, что в Украине рынок муниципальных заимствований содержит как значительные потенциальные возможности, так и ряд вызовов, связанных с общим экономическим положением государства и уровнем развития финансового рынка, доверия потенциальных инвесторов и кредиторов к рынку ценных бумаг.

Ключевые слова: муниципальные облигации, местный бюджет, заимствования, внутренний кредит, внешний кредит, заём, рынок ценных бумаг, местный бюджет.

Рис.: 2. Библ.: 9.

Бенч Лилия Ярославовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: benchliliya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4215-7925>

Самчук Анна Андреевна – студентка, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: ania13052000@gmail.com

Давидюк Алина Сергеевна – студентка, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: almadavydiuk@gmail.com

UDC 336.27
JEL: H72; H74; G12

Bench L. Ya., Samchuk A. A., Davydiuk A. S. The Municipal Bond Market in Ukraine: Practice and Problems

The article presents an analysis of problems of the lack of financial resources with regard to Ukraine's local budgets, which necessitates improvement of the system of mobilizing the income base of local budgets. The problems of dependence of Ukrainian local budgets on the central budget is disclosed, attention is focused on the insolvency of local authorities, which leads to a low level of the socio-economic development of regions. The Ukrainian realities of distributing the bonds of local loans are analyzed. The reasons for the slow development of municipal bonds in Ukraine are diagnosed. Comparisons of the volume of municipal bonds in developed countries and in Ukraine are made, as well as the main reasons for this situation are allocated. Proposals to stimulate the development of the local loan bond market are made forward. Attention is drawn to the low activity of local government bodies in the bond market, which leads to significant losses. Issues of the need to strengthen the financial security of regions are disclosed, which requires local authorities to strengthen their initiative in the search for alternative development resources, as well as to increase the level of interest of city councils and potential investors in municipal securities by increasing their advantage, profitability and the liquidity level. Strategic directions for reforming this market are substantiated and a number of recommendations for achieving them have been formed. It is concluded that in Ukraine the municipal borrowing market contains both significant potential opportunities and a number of challenges related to the general economic situation of the State and the level of development of the financial market, the confidence of potential investors and creditors in the securities market.

Keywords: municipal bonds, local budget, borrowings, internal credit, external credit, loan, market of securities, local budget.

Fig.: 2. **Bibl.:** 9.

Bench Liliya Ya. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: benchliliya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4215-7925>

Samchuk Anna A. – Student, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: ania13052000@gmail.com

Davydiuk Alina S. – Student, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: almadavydiuk@gmail.com

Місцева влада відіграє важливу роль у розвитку інфраструктури країни. У країнах ЄС регіональні та місцеві органи влади здійснюють понад 2/3 усіх державних інвестицій. Водночас поточні надходження місцевих бюджетів зазвичай не є достатніми для значних довгострокових інвестицій. Таким чином, залучення зовнішнього боргового фінансування для реалізації муніципальних інвестиційних проектів є раціональним рішенням.

На сьогодні місцеві бюджети України не мають достатньо коштів для фінансування капітальних витрат, зокрема в частині житлово-комунального господарства, будівництва житла, інженерно-транспортної інфраструктури, ремонту та реконструкції високоартісної суспільної інфраструктури. Місцеві запозичення повинні стати джерелом додаткових фінансових ресурсів до місцевих скарбниць, що дозволить муніципалітетам сформувати фінансову базу для реалізації вагомих інвестиційних проектів, важливих для соціально-економічного розвитку регіонів. Для України питання ринку муніципальних запозичень містить як значні потенційні можливості, так і низку викликів і загроз, які пов'язані із загальним економічним станом держави та рівнем розвитку фінансового ринку, довірою потенційних інвесторів і кредиторів до ринку цінних паперів.

Сутність місцевих запозичень, їх роль та місце в розвитку місцевої соціальної інфраструктури, аналіз стану розвитку муніципальних облігацій в Україні досліджували такі науковці, як О. Квасниця, О. Кириленко, А. Лучка, Б. Малиняк, О. Диба, В. Крук, О. Василенко та інші.

Слід зауважити, що дана проблема стає все більш важливою, виникають нові аспекти використання місцевих запозичень у фінансовій системі держави, особливо на тлі фінансової кризи, що зумовлює необхідність більш детального вивчення питань щодо функціонування та шляхів підвищення ефективності місцевих запозичень в Україні.

Метою статті є дослідження нормативно-правового забезпечення та практик здійснення місцевих запозичень, порівняння їх з європейськими, а також вироблення рекомендацій щодо шляхів удосконалення цього інституту в Україні.

У ході дослідження було використано методи аналізу та синтезу інформації, статистичного та графічного способу подання аналітичних даних.

З огляду на проголошену Україною євроінтеграцію подальша розбудова місцевих фінансів має провадитися виключно в рамках реалізації основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, де зазначено, що «для цілей здійснення позик інвестиційного капіталу місцева влада має доступ до національного ринку капіталу в межах закону» [1]. Ця норма не тільки вказує на важливість місцевих запозичень, а й визначає, що кошти, отримані від таких запозичень, мають бути спрямовані на інвестиційні цілі.

Сьогодні питання наповнення місцевих бюджетів в Україні за умов розширення бюджетних прав органів місцевого самоврядування в рамках фінансової децентралізації набули особливої актуальності. Аналіз структури доходів місцевих бюджетів України за

останні п'ять років свідчить про те, що, незважаючи на те, що доходи місцевих бюджетів від податкових надходжень з 2015 по 2018 рр. мали тенденцію до збільшення, у 2019 р. вони знизилися на 32,09 млрд грн. Варто зазначити, що у 2014 р. податкові надходження були найбільшими та склали 267,84 млрд грн. Порівняно з ними неподаткові надходження складають невелику частку всіх доходів (рис. 1).

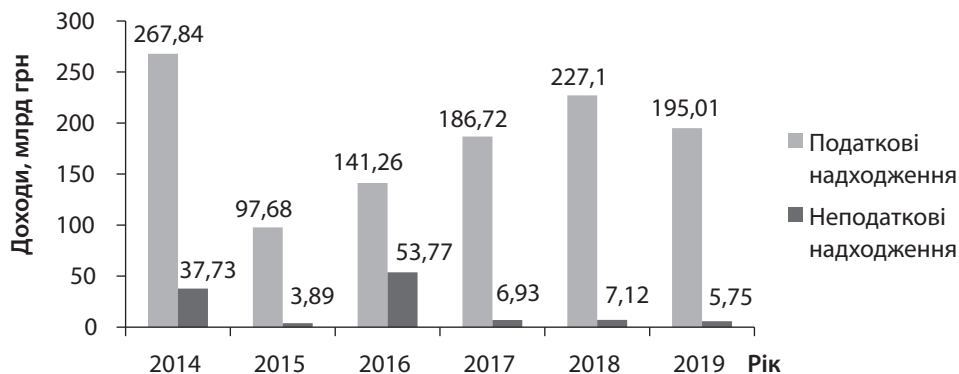

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів України у період 2014–2019 рр., млрд грн

Джерело: складено на основі даних [2].

Неподаткові надходження включають також запозичення, які розглядаються як додаткове джерело фінансового забезпечення, яке збільшує ресурсну базу суб'єкта запозичення та за певних умов забезпечує його економічний розвиток. Щодо позикових коштів, то мета їх залучення та використання має іншу природу, а саме: інвестиційну, що передбачає отримання економічного ефекту, вигоди від їх використання. Боргове фінансування зумовлює витрати з обслуговування запозичених коштів. За таких умов боргова політика місцевих органів влади набуває особливого значення в розробленні стратегічних планів розвитку відповідної територіальної громади.

Ключовим ризиком при залученні такого фінансування є надмірне зростання боргового навантаження, яке місцеві бюджети не зможуть обслуговувати (або обслуговуватимуть за рахунок зменшення важливих соціальних витрат). Цей ризик може бути мінімізований на рівні законодавчого регулювання місцевих запозичень.

У європейських країнах було визначено кілька підходів до такого регулювання:

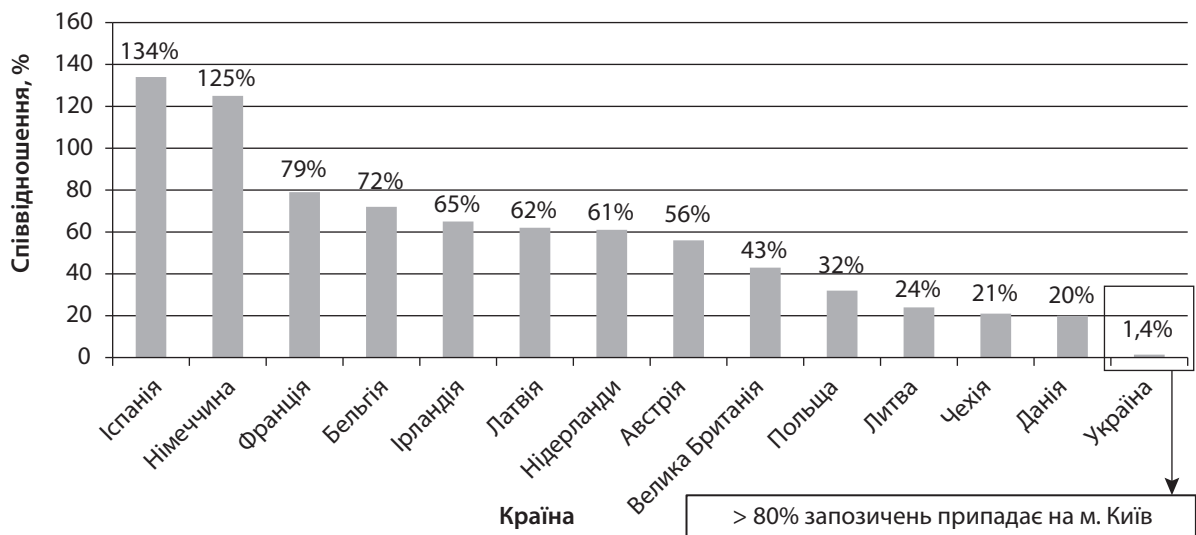
1. *Ринкова дисципліна* (без обмежень), заснована на ринкових механізмах попиту та пропозиції.
2. *Координація запозичень* – періодичні переговори між бюджетами різних рівнів щодо можливості запозичення (фактично різні бюджети планують / координують запозичення разом).
3. *Контроль на основі правил* – місцевий бюджет може залучати позики за затвердженими критеріями.

4. *Адміністративні обмеження* – заходи прямого контролю за муніципальними запозиченнями (пряма координація з центральними органами влади).

В Україні місцеві запозичення регламентуються Бюджетним кодексом України та Порядком здійснення місцевих запозичень, затвердженим постановою КМУ № 110 від 16.02.2011 р. У цілому,

чинне законодавство щодо муніципальних запозичень в Україні має дуже схожі ознаки із законодавчим регулюванням у ЄС. Хоча, наприклад, на відміну від європейських практик, в Україні узгодження запозичень ґрунтується на прогнозних надходженнях до бюджету, а не надходженнях до загального фонду. Щодо дотримання «золотого правила» (заборона залучати довгострокові позики для фінансування поточних бюджетних витрат, а лише на строк до 1 року або з метою капітальних інвестицій), то в Україні запозичення не можуть здійснювати лише на покриття дефіциту бюджету розвитку, що призначений для фінансування капітальних видатків. Тобто кошти запозичення не можуть використовуватися на фінансування поточної діяльності місцевих органів. Також загальний обсяг місцевого боргу на кінець бюджетного періоду не повинен перевищувати 200% (400% для Києва) середньорічних прогнозних надходжень до бюджету розвитку. Крім цього, максимальний річний розмір видатків на обслуговування місцевого боргу не може перевищувати 10% видатків загального фонду місцевого бюджету.

До 2013 р. великі муніципалітети в Україні (з населенням > 200 тис.) мали можливість залучати фінансування як від комерційних банків, так і через емісію облігацій. Але з 2013 р. муніципальне кредитування в Україні майже відсутнє. До того ж, 80% усіх муніципальних запозичень станом на кінець 2018 р. припадало на м. Київ. (рис. 2). У 2013–2018 рр. залученню позик муніципалітетами не сприяли: висока вартість капіталу через кризовий стан; недосконалість регулюючих процедур; значна залежність місцевих доходів від центрального бюджету; відсутність зацікавленості кредиторів тощо.

Рис. 2. Співвідношення обсягу запозичень і доходів місцевих бюджетів у країнах ЄС і в Україні

Джерело: складено на основі даних [3].

Із середини 2015 р. Україна поступово виходить із кризового стану й активно впроваджує реформи, що в тому числі позитивно впливає на можливості розвитку муніципального кредитування в Україні.

Серед факторів, що сприяють залученню муніципальних позик, є такі:

- ✦ *зменшення вартості капіталу.* Ставка рефінансування НБУ знизилася більш, ніж удвічі: із 30% річних у червні 2015 р. до 11% у грудні 2020 р. [4];
- ✦ *проведення фінансової децентралізації.* Завдяки бюджетній децентралізації суттєво покращився ресурсний потенціал органів місцевого самоврядування (у т. ч. зросли доходи муніципалітетів), а також були створені передумови для прискорення добровільного об'єднання громад;
- ✦ *посилення спроможності муніципалітетів.* Реформа децентралізації супроводжується значною технічною та фінансовою підтримкою місцевої влади з боку донорів, що прискорює розвиток фінансової спроможності муніципалітетів і впровадження сучасних методів управління. Наразі в Україні діє 29 донорських проектів на загальну суму 216 млн євро, що спрямовані на підтримку децентралізації та підвищення рівня фінансової спроможності органів місцевого самоврядування виконувати свої функції [5].

Аналізуючи інститут облігаційних позик в Україні, можна зробити висновок, що наразі він не набув достатнього розвитку. Впродовж 2014–2019 рр. НКЦПФР зареєструвала лише 11 випусків облігацій внутрішньої місцевої позики, які здійснювалися чотирма органами місцевого само-

врядування (Київська, Львівська, Івано-Франківська та Харківська міські ради). При цьому Харківська міська рада почала випускати облігації лише у 2019 р. Загальна сума випущених облігацій становила 6,340 млрд грн, з яких 5 млрд грн припало на облігації міської ради Києва [6]. Емісія облігацій Київської міської ради була здійснена з метою рефінансування заборгованості за попередніми випусками [7], що свідчить, насамперед, про неефективне планування таких запозичень і відсутність вагомого ефекту запозичення на фінансування капітальних проектів. У 2010, 2013, 2015–2017 рр. жодне місто не скористалося своїм правом на випуск муніципальних цінних паперів.

Існує кілька причин низької активності органів місцевого самоврядування на ринку облігацій:

- ✦ неспроможність місцевих рад конкурувати з державою на фінансовому ринку [8];
- ✦ надання переваги інвесторами державним облігаціям на противагу місцевим через більш високий рівень надійності емітента;
- ✦ тривалий період кризового стану національної економіки, що супроводжується скороченням реальних доходів населення й органів місцевого самоврядування;
- ✦ недостатній рівень досвіду у сфері емісії муніципальних облігацій;
- ✦ велика кількість бюрократичних процедур порівняно із залученням кредиту. Дії з випуску облігацій внутрішньої місцевої позики охоплюють 25 або 26 (залежно від типу розміщення) етапів;
- ✦ недовіра та незацікавленість населення інститутами фінансового ринку. Дослідження компанії InMind засвідчило, що фондовим ринком цікавляться менше 2% населення України [9]. Це призводить до значного звуження кола потенційних інвесторів у муніципальні облігації.

На сьогоднішній день, муніципальні облигації залишаються низьколіквідними фінансовими інструментами. Про це свідчить найнижча частка укладених контрактів за даними цінними паперами на організованому ринку порівняно з іншими фінансовими інструментами. Така ситуація пояснюється «неспроможністю місцевих бюджетів конкурувати з державою, яка «відтягує» на себе левову частку ліквідності на внутрішньому ринку запозичень, а також недостатніми можливостями органів місцевого самоврядування розрахуватися за попередніми облигаційним випусками» [8]. Крім того, існує проблема переважання короткострокових облигацій в обсягах емісії і нераціональне використання запозичень. Так, муніципальні облигації терміном від 1 до 3 років складають майже 70% від загальної кількості облигацій [9]. Відсутність на ринку облигацій терміном понад 5 років не дає змоги залучити кошти під реалізацію довгострокових інвестиційних та інноваційних проєктів, які здатні створити суттєвий ефект і забезпечити розширене відтворення виробництва та збільшення бюджетних надходжень усіх рівнів.

У цілому, аналізуючи чинне законодавство, можна зробити висновок, що інститут місцевих запозичень у нашій країні дуже слабо розвинений. Процедур з випуску облигацій зовнішніх місцевих позик не існує, та, незважаючи на офіційний дозвіл на їх випуск, місцеві ради не працюють на міжнародних ринках облигацій. Чинне законодавство не передбачає запозичення селищних, сільських рад і рад єдиних територіальних громад. Ця позиція цілком обґрунтована для сільських і селищних рад, оскільки вони мають низькі доходи, що спричинить за собою значні труднощі з обслуговуванням боргу. Водночас були створені об'єднані єдині територіальні громади для усунення недоліків, властивих системі, коли існують окремі сільські та сільські ради, які не мають достатніх ресурсів для виконання своїх завдань, інтегрувавши їх в територіальну одиницю з достатньою ресурсною базою. У зв'язку з цим неясно, чому цим утворенням не був наданий доступ до джерела додаткових фінансових ресурсів, які могли б прискорити розвиток економіки території та допомогти швидше вирішити існуючі проблеми.

Проаналізувавши поточну ситуацію на ринку муніципальних запозичень в Україні, можна дати деякі рекомендації щодо поліпшення його стану та прискорення його розвитку:

1. Зниження адміністративних, законодавчих обмежень щодо можливості запозичення додаткових коштів.

2. Розвиток фінансових інструментів – з огляду на те, що найбільш актуальною проблемою для прискорення розвитку ринку муніципальних запозичень є обмежена пропозиція фінансових ресурсів на заданих умовах для муніципалітетів.

3. Удосконалення нормативної бази, зокрема процедур узгодження муніципальних запозичень і правил введення обмежень на муніципальний борг і витрати на його обслуговування.

4. Створення законодавчих та економічних умов, які сприятимуть виходу українських територіальних громад на ринок єврооблігацій. Перш за все, розробка процедури випуску облигацій зовнішньої місцевої позики.

5. Впровадження системи кредитних рейтингів. Місцеві ради, які планують випустити емісію, повинні пройти процес рейтингової оцінки в одному з рейтингових агентств, і тоді тільки ті місцеві ради, рейтинг яких не нижче граничної межі, можуть бути допущені до емісії.

6. Спрощення процесу випуску облигацій місцевих позик шляхом створення централізованої установи, яка перейме на себе більшість операцій, пов'язаних з їх емісією.

7. Створення стимулів для інвестування в місцеві цінні папери. Наприклад, звільнення від оподаткування доходів, отриманих від інвестування в муніципальні цінні папери.

8. Надання державних гарантій на окремі види муніципальних цінних паперів. Наприклад, на ті, що видаються для реалізації національних інвестиційних проєктів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у ході дослідження було з'ясовано, що наразі ринок облигаційних позик в Україні не набув достатнього розвитку, що спричинене низкою причин низької активності органів місцевого самоврядування на ринку облигацій.

Щодо нормативно-правового регулювання, то в цілому чинне законодавство щодо муніципальних запозичень в Україні має дуже схожі ознаки із законодавчим регулюванням у ЄС, що має стати одним із визначальних базисів для зрівняння вітчизняних практик здійснення місцевих запозичень з європейськими. Адаже той факт, що ринок муніципальних облигацій є найактивнішим сегментом на ринку муніципальних запозичень розвинутих країн дає підстави стверджувати про його значний невикористаний потенціал в Україні. Безумовно, можливість активізації обігу цього фінансового інструмента залучення фінансових ресурсів пов'язана з необхідністю оздоровлення фінансового ринку України та відновлення довіри інвесторів до національних боргових інструментів.

Щоб забезпечити більшу ефективність використання місцевих бюджетів, рекомендовано до реалізації низку заходів щодо вдосконалення нормативно-правового, організаційно-технічного забезпечення інституту місцевих запозичень.

Перспективними напрямками подальших досліджень є ґрунтовне вивчення ризиків здійснення муніципальних запозичень, обґрунтування основних

положень порядку випуску облігацій зовнішньої місцевої позики та всебічний розгляд здійснення муніципальних запозичень у зарубіжних країнах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15 жовтня 1995 р.): офіційний переклад. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua>
3. Статистична організація Європейської Комісії (eurostat): офіційний сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
4. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua>
5. Децентралізація. Міжнародна співпраця. URL: <https://donors.decentralization.gov.ua>
6. Випуски цінних паперів. НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/register/litsenzuvannia-ta-reestratsiia/reistr-tsinnikh-paperv/>
7. Про здійснення в 2014 році запозичення до бюджету міста Києва. Рішення Київської міської ради № 34/34 від 31.07.2014 р. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=09797767F8>
8. Квасниця О. В. Практика та проблематика здійснення місцевих запозичень в Україні. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 104–116. URL: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/view/908/916>

9. Фінансова грамотність, обізнаність та інклюзія в Україні: звіт про дослідження. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83136332>

REFERENCES

- “Detsentralizatsiia. Mizhnarodna spivpratsiia” [Decentralization. International Cooperation]. <https://donors.decentralization.gov.ua>
- Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy: ofitsiinyi sait. <http://www.treasury.gov.ua>
- “Finsova hramotnist, obiznanist ta inkluziia v Ukraini: zvit pro doslidzhennia” [Financial Literacy, Awareness and Inclusion in Ukraine: a Research Report]. <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83136332>
- Kvasnytsia, O. V. “Praktyka ta problematyka zdiisnennia mistsevykh zapozychen v Ukraini” [Practice and Main Issues of Implementation of Local Borrowing in Ukraine]. *Svit finansiv*. 2015. <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/view/908/916>
- [Legal Act of Ukraine] (1995). http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <http://consultant.parus.ua/?doc=09797767F8>
- Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiinyi sait. <https://bank.gov.ua>
- Statystychna orhanizatsiia Yevropeiskoi Komisii (eurostat): ofitsiinyi sait. <https://ec.europa.eu/eurostat>
- “Vypusky tsinnikh paperv” [Issues of Securities]. NKTsPFR. <https://www.nssmc.gov.ua/register/litsenzuvannia-ta-reestratsiia/reistr-tsinnikh-paperv/>

УДК 336.14
 JEL: H20; H21; H24

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК СКЛADOVA ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

©2020 КОРОВІЙ В. В.

УДК 336.14
 JEL: H20; H21; H24

Коровій В. В. Податкові надходження як складова доходів місцевих бюджетів

Проаналізовано структуру доходів місцевих бюджетів України у 2010–2019 рр., визначено роль та місце податкових надходжень у ній. Досліджено динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів. Визначено, що найбільші надходження забезпечуються від справляння загальнодержавних податків, зокрема податку на доходи фізичних осіб. Виявлено інституційні особливості функціонування податку на доходи фізичних осіб, обґрунтовано доцільність розподілу його надходжень між рівнями бюджетної системи, застосування єдиної ставки. Досліджено роль податку на прибуток підприємств у стимулюванні сталого поступального розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Розглянуто місцеві податки та збори як важливий елемент податкової системи; здійснено аналіз структури місцевих податків і зборів до та після прийняття Податкового кодексу. Систематизовано етапи еволюції системи місцевого оподаткування. Досліджено динаміку надходжень єдиного податку, визначено причини збільшення їх обсягу. Обґрунтовано доцільність застосування чинної методики визначення бази оподаткування для 1 і 2 груп платників єдиного податку. Визначено особливості триелементної структури податку на майно у складі: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку та земельного податку. Розкрито потенціал майнового оподаткування в контексті формування фінансового потенціалу територіальних громад.

Ключові слова: місцеві бюджети, доходи місцевих бюджетів, податкові надходження, податок на доходи фізичних осіб, місцеві податки і збори.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-328-336>

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

Коровій Валерій Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: ndfi@knteu.kiev.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0625-6547>

УДК 336.14
 JEL: H20; H21; H24

Коровій В. В. Налоговые поступления как составляющая доходов местных бюджетов

Проанализирована структура доходов местных бюджетов Украины в 2010–2019 гг., определены роль и место налоговых поступлений в ней. Исследована динамика налоговых поступлений местных бюджетов. Определено, что наибольшие поступления обеспечиваются от взимания общегосударственных налогов, в частности налога на доходы физических лиц. Выявлены институциональные особенности функционирования